

آشنایی با مزایا و معایب سزارین

مرضیه محمدی

کارشناس مادران
دانشگاه علوم پزشکی یزد

مرضیه کرمانیان

مربی مرکز آموزش بهورزی
دانشگاه علوم پزشکی یزد

فهیمة فرگاهی

کارشناس سلامت مادران معاونت بهداشت
دانشگاه علوم پزشکی مشهد

اهداف آموزشی

از خوانندگان محترم انتظار می‌رود پس از مطالعه این مقاله:

- عوارض و معایب سزارین‌های انتخابی را شرح دهند.
- عوارض عمل جراحی سزارین برای مادر را توضیح دهند.
- عوارض عمل جراحی سزارین برای نوزاد را بیان کنند.
- مزایای روش سزارین در صورت نیاز به استفاده از این روش برای ختم حاملگی را فهرست کنند.

مقدمه

عمل سزارین، یک زایمان غیر طبیعی است که در آن نوزاد با ایجاد برشی در دیواره شکم و رحم مادر خارج می‌شود. در شرایط ویژه‌ای که زن باردار به دلایل پزشکی توانایی یک زایمان طبیعی را نداشته باشد از روش سزارین که نوعی عمل جراحی است استفاده می‌شود. تا زایمان با کمترین آسیب به مادر و جنین همراه باشد.

آمار عمل سزارین در دنیا

از آنجا که زایمان به صورت سزارین با درد کمتری برای زن باردار همراه است، این‌گونه زایمان بسیار شایع شده و تعداد زیادی از زنان باردار مایل به استفاده از این روش هستند. اگر چه سازمان بهداشت جهانی توصیه می‌کند که حداکثر ۱۵ درصد از تولدها به روش سزارین انجام شوند، اما شیوع عمل سزارین در بسیاری کشورها بیش از این مقدار است.

چنان که حدود ۳۰ درصد از تولدها در آمریکا و ۴۶ درصد از تولدها در چین به روش سزارین انجام می‌گیرد. در ایران نیز گرایش زیادی به تولد نوزاد به روش سزارین وجود دارد. آمارهای سزارین در سال‌های اخیر در کشور ما روند صعودی این شاخص را در بسیاری از نقاط کشور، به ویژه شهرهای بزرگ نشان می‌دهد. آمار سزارین در ایران بیشتر از حد معمول جهانی است.

در چه شرایطی سزارین ضروری است؟

شرایط مادری: سابقه زایمان سزارین، تشکیل غیرطبیعی جفت، بیماری قلبی یا ریوی، توده‌های انسدادی دستگاه تناسلی، وجود تبخال یا زگیل تناسلی، ناهنجاری‌های مادرزادی استخوانی لگن، سرطان مهاجم سرویکس و ...

شرایط جنینی: ماکروزومی، نمایش غیرطبیعی جنین، ناهنجاری‌های مادرزادی، وضعیت غیراطمینان بخش جنین و ...

شرایط مادری و جنینی: عدم تناسب سری - لگنی، دکولمان جفت (کنده شدن زودرس جفت)، پلاستتا پرویا (جفت سرراهی) و ...

انواع سزارین

در حال حاضر انواع سزارین براساس محل برش رحم به دو نوع تقسیم می‌شود:

۱. **کلاسیک:** برش روی تنه رحم (به طور عمودی)
۲. **سگمانتر:** برش روی سگمان تحتانی

مراقبت‌های قبل از سزارین

سزارین یک عمل جراحی است و مانند هر جراحی دیگر مراقبت‌های خاصی را برای زائو می‌طلبد. این مراقبت‌ها عبارتند از:

۱. **آنستزی (کاهش درد):** در صورت صدمات یا جراحی ستون فقرات و اختلال انعقادی، بی‌هوشی عمومی مناسب بوده، ولی در سایر موارد بی‌حسی نخاعی (بلوک اپی دورال) مناسب است.
۲. **سوند فولی:** به منظور راحتی برای زائو تا چند ساعت پس از زایمان سوند فولی می‌تواند کمک کننده باشد.
۳. **iv-line:** از حدود ۱ تا ۲ ساعت قبل، تا پایان مدت عمل لازم است که زائو مایعات بگیرد. (رینگر، قندی-نمکی)* بحرانی‌ترین دوره بعد از عمل جراحی ۷۲ تا ۹۶ ساعت اول بعد از عمل است که باید طی این زمان مراقبت کافی و دقیق از بیمار به عمل آید.

مراقبت‌های پس از سزارین

- کنترل علائم حیاتی هر ۱ ساعت تا ۴ ساعت، سپس هر ۴ ساعت تا ۲۴ ساعت
- ویزیت روزانه
- کنترل هماتوکریت صبح بعد از عمل جراحی
- تجویز داروی ضد درد

حدود ۳۰ درصد از تولدها در آمریکا و ۴۶ درصد از تولدها در چین به روش سزارین انجام می‌گیرد. در ایران نیز گرایش زیادی به تولد نوزاد به روش سزارین وجود دارد.

بین یک تا سه هفته از زندگی داخل رحم به طور عمد محروم شده است می‌تواند تبعات بسیار زیادی در پی داشته باشد. برخی از عوارض سزارین شامل موارد زیر است:

عوارض برای مادر: برخی از عوارض این عمل شبیه سایر اعمال جراحی مانند عوارض بیهوشی مثل حالت تهوع، استفراغ، سردرد شدید و کمر درد، خطر از دست دادن حجم زیادی از خون، احتمال بروز حاملگی‌های پرخطر در آینده مثل جفت اکرتا، جفت سرراهی، زایمان زودرس و وزن کم هنگام تولد است. عفونت محل بخیه

سزارین می‌تواند به توصیه پزشک درمانگر و به دلایل مختلفی از جمله زایمان‌های پیشین مادر و مشکلات جنین انجام شود. به اعتقاد بسیاری از مادران، سزارین روش ساده و بدون درد برای طی کردن فرایند زایمان است.

- NPO به مدت ۸ ساعت
- سوند فولی، ۱۲ ساعت بعد یا فردای عمل جراحی برداشته شود.
- روز اول، بیمار به تنفس عمیق و سرفه تشویق شود و فردای روز سزارین (۲۴ ساعت بعد از عمل) روزی ۲ یا چند بار از تخت پایین آمده و قدم بزند.
- معاینه و پانسمان روزانه محل بخیه
- ویزیت مجدد بیمار ۲ تا ۳ هفته بعد
- *شایع ترین علت مرگ مادران به دنبال جراحی حوادث ترومبو آمبولی و در راس آن‌ها آمبولی ریه است.

عوارض: سزارین می‌تواند به توصیه پزشک درمانگر و به دلایل مختلفی از جمله زایمان‌های پیشین مادر و مشکلات جنین انجام شود. به اعتقاد بسیاری از مادران، سزارین روش ساده و بدون درد برای طی کردن فرآیند زایمان است، این در حالی است که بسیاری از مادران از عوارض و مشکلات پس از زایمان سزارین بی‌اطلاع هستند. به همراه افزایش سزارین، میانگین سن هنگام تولد نوزادان یک تا سه هفته کمتر شده و بیشتر تولدها قبل از شروع علائم زایمان اتفاق می‌افتد. تولد بدون علائم زایمان یعنی زایمان زودرس ممکن است مطابق با تعریف نوزاد نارس نباشد. ولی به خاطر اینکه جنین

نتیجه گیری

در بیشتر بارداری‌ها امکان زایمان طبیعی یک امکان بالقوه است و اگر مادر از حمایت‌های روانی اجتماعی و خانوادگی بخصوص حمایت همسر برخوردار باشد قادر به زایمان طبیعی با کمترین عوارض است. عمل سزارین علاوه بر این‌که یکی از عوامل افسردگی پس از زایمان است از نظر تحمیل هزینه‌های بستری نیز می‌تواند مشکلاتی را برای خانواده به وجود آورد. ضمن این‌که انجام سزارین پیش از موعد مقرر زایمان، مشکلاتی را برای نوزاد به وجود می‌آورد که می‌تواند تا مدت‌ها برای والدین دردسرساز باشد. از جمله این عوارض می‌توان به نارسایی و کم وزنی نوزاد اشاره کرد که هر کدام یک معضل بزرگ برای رشد و تکامل نوزاد به حساب می‌آید.

خوشبختانه این روزها با ارتقای آگاهی عمومی، معایب عمل سزارین بیش از پیش برای مادران آشکار شده و امیدواریم تمایل برای انجام زایمان طبیعی روز به روز افزایش یابد.

و عفونت‌های مثانه و رحم و آسیب سیستم ادراری و یبوست از جمله عوارض دیگر است.

همچنین سزارین ممکن است در بارداری‌های بعدی مشکلاتی مثل سخت جدا شدن جفت از رحم و پارگی رحم را ایجاد کند. اما یکی از خطرناک‌ترین عوارض سزارین برای مادر که البته کم اتفاق می‌افتد شامل ترومبوز وریدی، تشکیل لخته‌های خون در پاها یا ریه‌های مادران است. افرادی که سزارین را تجربه می‌کنند به طور معمول زمان بیشتری را در بیمارستان بستری می‌شوند. این امر هم از لحاظ بهداشت روحی روانی و هم از نظر هزینه بر مادر و خانواده تأثیرات منفی دارد. افسردگی و انزوا در مادران سزارین شده بیشتر دیده می‌شود. برخی مادران پس از سزارین این حس را دارند که دچار کاهش زنانگی شده‌اند. مادرانی که سزارین می‌شوند بیشتر از سایر مادران مجبورند زایمان‌های بعدی را نیز به همین روش انجام دهند. عارضه طولانی مدت دردهای شکمی، نفخ و انسداد روده نیز ممکن است در آن‌ها اتفاق بیفتد. احساس خواب‌آلودگی و سنگینی به علت اثر داروهای بیهوشی تا مدتی پس از زایمان در بدن مادر باقی می‌ماند. ترس از بیهوشی و جراحی نیز در برخی مادران وجود دارد.

عوارض برای نوزاد: کودکان سزاریینی ۵۰ درصد بیشتر در معرض ابتلا به آسم، دیابت، چاقی، آلرژی و بیماری سلولیک هستند. افزایش شیوع اختلالات تنفسی در نوزادان به دلیل زایمان زودتر از موعد، یکی از شایع‌ترین عوارض در رابطه با تولد با سزارین است. بروز شکستگی و فلج و میزان مرگ و میر نوزاد در سزارین به مراتب بیشتر از زایمان طبیعی است.

منابع

- درسنامه جامع مامایی. ویلیامز. گردآوری: زیبا تقی زاده
- بارداری و زایمان ویلیامز- نوشته کانینگهام ... (و دیگران): ترجمه بهرام قاضی جهانی با نظارت ملک منصور اقصی، ۲۰۱۸
- مقاله مروری «بررسی روند روبه رشد سزارین در ایران و جهان»- مجله زنان، مامائی و نازایی ایران، دوره نوزدهم- شماره ۲۷ صفحه ۱۷-۸ مهر ۱۳۹۵